בית משפט השלום בראשון לציון

תא"מ 24931-12-15 כהן עיראקי נ' יוסף ואח'

תיק חיצוני: קיים תיק עזר לשופט

בפני כבוד השופט אילן בן-דור

תובעים **סיגלית כהן עיראקי** – יוצגה ע"י עו"ד אורית עוזרי

נגד

נתבעים **1. אסף ויקטור יוסף**
2. מנורה מבטחים ביטוח בע"מ- יוצגו ע"י עו"ד אבי אריה

פסק דין

א. מבוא 1
ב. הרקע העובדתי שאינו במחלוקת 2
ג. תמצית הטענות העיקריות 2
ד. הראיות 2
ה. סקירת תמצית העדויות 2
ה. ההכרעה 4
ו. הנימוקים להכרעה: 4
ו(1) הפן העובדתי - 4
ו(2) הפן המשפטי הדיוני – על הניסוח ועל החובה לכתוב את החיקוק שהפרתו מהווה עילה לתובענה 5
ו(3)הפן הראייתי 6
ו(4) הפן המשפטי המהותי – הכללי לצורך בחינת האחריות: 8
ז.מן הכלל אל הפרט - 9
ז(1) האשם העיקרי הוא על הנתבע שנסע לאחור בטנדר ביציאה מהחניה הפנימית 9
ז(2) אשם מסוים אך מופחת קיים לתובעת שנסעה לאחור בכניסה לחניה שבמקביל לדרך הראשית..... 12
ח. הנזק 12
ט. סוף דבר 13

א. מבוא

1. תביעה לפיצוי עקב נזק רכוש לרכב שנגרם בתאונת דרכים, הממחישה ומחדדת מצב של"אסימטריה" בין שני כלי רכב שנסעו אחורנית. כלי רכב אחד נסע לאחור ביציאה מחניה פנימית שבניצב לדרך, וכלי הרכב האחר נסע לאחור, בכניסה לחניה שבמקביל לדרך. מהפן המהותי, כפועל יוצא מחובות הזהירות המיוחדות החלות באסימטריה הזאת, ומהתנהגות הנהגים, ובראי הנסיבות הפרטניות, נגזרה חלוקת האחריות לנזקים. בין היתר, הובהר כי על היוצא מחניה לנקוט זהירות כלפי מתקרבים **מכל כיוון** בדרך. מהפן דיוני, הובהר שמכוח סעיף 84 ל**פקודת הנזיקין**, אין מניעה לחלק את האחריות בין שני הצדדים לתביעה העיקרית, **גם בהעדר תביעה שכנגד.** בנוסף, קיימת התייחסות לליקוי דיוני - בניסוח ובאי ציון פרטי חובה חקוקה שנטען שהופרה - בראי **תקנות סדר הדין האזרחי**, תשע"ט-2018 (להלן: "**התקנות החדשות**"), שמהן הושמטה ההוראה שעוגנה בעבר בתקנה 74(א) **לתקנות סדר הדין האזרחי,** התשמ"ד-1984 (להלן: "**התקנות הקודמות**").

2. התביעה הוגשה כנגד נהג הרכב המעורב וכנגד המבטחת שלו. ההליך סבל ממהמורות דיוניות החל מהגשת התביעה, כמפורט בהחלטות הקודמות (ר' למשל בהחלטות מיום 4.1.18 ומיום 6.5.19, ואף בפרוטוקול מיום 3.5.21 שרק אחריו הוצגו לראשונה, ובבירור, תמונות חשובות מזירת התאונה, סמוך לשעת התאונה).
3. בשלב זה, המחלוקת שנותרה, היא סביב האחריות ולא סביב הנזק (ע' 10 ש' 22 לפרוטוקול מיום 3.5.21).
4. עקב חריפות המחלוקת וההתנהלות, ההנמקה מפורטת. אתייחס גם להשלכת התקנות החדשות על הטיעון הנוגע לעוולת הפרת חובה חקוקה, וגם לבסיס לחלוקת האחריות בלא תביעה שכנגד.

ב. הרקע העובדתי שאינו במחלוקת

5. ביום 1.9.15, בשעה 11:30 לערך, ברחוב הפור בראשון לציון, התרחשה תאונה בין הרכב השייך לתובעת, מסוג יונדאי אי 10 משנת ייצור 2014 (להלן: "**רכב התובעת**" או "**הרכב**"), לבין הטנדר השייך לנתבע 1, והמבוטח ע"י הנתבעת 2 (להלן: "**רכב הנתבעת**" או ה"**טנדר**").
6. רחוב הפור הוא רחוב חד סטרי עם נתיב נסיעה אחד, שבתי מגורים מצויים משני עבריו.
7. התאונה התרחשה סמוך לאחר שרכב התובעת החל במגמת חניה לצד שמאל, ואילו רכב הנתבע נסע לאחור, כדי לצאת מחניה פנימית שבמתחם ביתו, המצוי מצד ימין של רחוב הפור.

ג. תמצית הטענות העיקריות

8. בכתב התביעה, נטען, בין היתר, שהתאונה התרחשה אך ורק עקב אשמו של הנתבע 1, כשהוא "יצא מחניה בנסיעה לאחור" (ס' 4 לתביעה). התובעת טענה שאשם הנתבע 1 התבטא בין היתר בכך שיצא מהחניה בנסיעה לאחור, בלא לבדוק שהכביש פנוי, בלא לתת זכות קדימה, בלא לנקוט באמצעי זהירות, בלא תשומת לב לדרך שלפניו, ובלא לשמור על מרחק סביר מכלי רכב אחרים. התובעת טענה גם, שהנתבע לא בלם במועד. לטענתה, הנתבע 1 נהג בחוסר מיומנות, בחוסר זהירות ובחוסר תשומת לב לדרך ובניגוד לדין (סעיף 5 לכתב ההגנה).
9. יוער, מעתה, שהתיאור העובדתי שבכתב התביעה, הנו לאקוני וחסר התייחסות למצב רכב התובעת עצמה, ובין היתר, האם הרכב היה בעמידה או בנסיעה, ואם בנסיעה - לאיזה כיוון.
10. ביום 1.9.15, יום התרחשות התאונה, שמאי מטעם התובעת בדק את הרכב ואמד נזקיו, שעיקרם בנזק לדלת הימנית האחורית ולסף ימין. התובעת טענה לזכות לפיצוי על בסיס אומדן השמאי.
11. בכתב התביעה נטען, בין היתר, להפרת חובה חקוקה, בלא לציין את פריטי החובה שנטען שהופרה.

12. בכתב ההגנה, הנתבעות לא כפרו במעורבות בתאונה, ובכך שהתאונה התרחשה לאחר שהנתבע 1 נסע אחורנית ביציאה מחניה. אך, נטען בין היתר, ברמה העובדתית, שהתובעת עצמה נסעה לאחור כדי להיכנס לחניה בכביש חד-סטרי כנגד כיוון התנועה, ופגעה ברכב הנתבע 1 (סעיף 2.2).. אגב, מאפייני החניה של הנתבע ומאפייני רכב הנתבע, לא צוינו בכתב ההגנה ובנספחיו.
13. הנתבעות טענו שהתאונה התרחשה עקב האשם הבלעדי, ולחלופין, עקב האשם העיקרי של התובעת. לטענתן, התובעת נסעה לאחור כנגד כיוון התנועה ופגעה - בחוסר זהירות, ללא תשומת לב מספקת, וכן כי לא נקטה בפעולות הדרושות למניעת התאונה ולמניעת תוצאותיה. לטענתן, התובעת היא אשר לא נהגה כפי שנהג סביר ו ן היה נוהג בנסיבות המקרה (ס' 3 לכתב ההגנה). בכתב ההגנה נטען גם להפרת חובה חקוקה, אך לא צוין החיקוק שלכאורה הופר. הנתבעות כפרו בנזקים ובסכומים שנטענו, אולם, לא הועלתה טענה לפיה אם אכן נגרמו נזקים, הם אינם מכוסים בפוליסה שהנפיקה הנתבעת 2.

ד. הראיות

התובעת עתרה לקבלת התביעה על סמך הראיות הבאות:

א. תצהירה;

ב. המוצגים העיקריים הבאים:

1. תמונות ממקום התאונה;
2. הקלטות ותמלילים של שיחתה עם הנתבע;
3. חוות דעת שמאי;
4. חשבונית השכרה;
5. חשבונית תיקון.

14. הנתבעים עתרו לדחיית התביעה בהסתמך על תצהיר הנתבע.
15. בדיון, גם בשים לב לעיתוי הצגת התמונות (שהיה בהסכמה), ניתנה הזדמנות נדיבה להישמע.

ה. סקירת תמצית העדויות

תא"מ 24931-12-15 כהן עיראקי נ' יוסף ואח'

16. **עדות התובעת** נחזתה ככנה, ישירה ועקבית, והיא נתמכת מבחינות שונות, גם בתמונות שצילמה. להלן סקירת עיקר הדברים מעדותה:
א. התובעת תארה כיצד ביקשה להחנות את הרכב בצד השמאלי של הרחוב, קרוב למיקום מגורי בן זוגה דאז, שכן הגיעה עם סלים שהתקשתה לשאת מחמת מצבה הרפואי. (ע' 11 ש' 4). כתובתו של בן הזוג הייתה מוכרת לתובעת, שכן נסעה אליו פעם אחר פעם במשך כ-3-4 חודשים (ע' 13 ש' 17-21).
ב. באותו היום, פעולת החניה היתה מסובכת, שכן בוצעו עבודות בכביש, בצדיו היו שברים ובשוליים היה חול (ע' 11 ש' 3 וכן ש' 26-27). דובר באזור מגורים: "כן יש אנשים גרים שם יש וילות משני צדי הרחוב, ובצד שמאל אנשים חונים ועובדים שם" (ע' 11 ש' 2-3).
ג. התובעת נסעה בתחילה לפנים, אך לאחר שאיתרה את המקום המתאים לחניה, בחרה להיכנס אליו בנסיעה לאחור (ע' 12 ש' 14). לאחר תחילת החקירה הנגדית הסבירה:
"ש. האם זה נכון שאת למעשה נסעת, עברת קצת את הבית שלו, ונסעת אחורה ואז קרתה התאונה?
ת. חיפשתי חניה ושמצאתי עשיתי חניה ברברס.
ש. ובזמן שאת נוסעת רברס, את שומעת רעש בום?
ת. בזמן שאני מתחילה לחנות. רואים את זה.
ש. כלומר, את מתכוונת לומר ש
ת. אני בתחילתה של חניה.
ש. את כלומר נעמדת, בערך שם, ואז נוסעת לאחור?
ת. כן. אני מחנה אחורה.
ש. בערך שם הכוונה הייתה שבערך במקום שרואים בתמונה נעצרת והתחלת לנסוע לאחור?
ת. כן. החניתי ברברס לאחור." (ע' 13 ש' 24-32 ; ע' 14)
ד. התובעת נסעה ברכב קטן מסוג יונדאי אי 10, שהיה אז חדש יחסית (ע' 12 ש' 8) ושדה הראיה מתוכו היה פתוח (ע' 11 ש' 14-13).
ה. למרות שדה הראיה הפתוח שהיה לתובעת מתוך מכוניתה, כשנסעה לאחור היא חשה כלשונה "פתאום בום". התובעת לא ראתה את הטנדר של הנתבע לפני התאונה, כי הוא יצא מחניה נסתרת במתחם ביתו, שבה חנה בניצב לכביש (ע' 13 ש' 4, וכן ש' 3-7). התובעת תארה, שכשהנתבע יצא עם הטנדר שבתמונה, הוא פגע בה עם וו הגרירה: "זה לגרירה. וזה פגע כמובן באוטו שלי" (ע' 12 ש' 6).
ו. העדה אישרה כאמור שנסעה לאחור על מנת לחנות, אך שללה מכל וכל את גרסת הנתבע, לפיה נסעה החל מהכניסה לרחוב, בניגוד לכיוון הנסיעה. כלשונה: "מה הוא יודע? איך הוא ראה את זה בכלל?" (ע' 14 ש' 22).
17. כאמור, עדות התובעת זוכה לסיוע בתמונות מהזירה, שצולמו סמוך לאחר התאונה. מהתמונות ניתן לראות גם עבודות בכביש וגם את המיקום בו נפגעה, למול פתח היציאה מבית הנתבע, שמתוכו הגיח בנסיעה לאחור. אף ניתן לראות את וו הגרירה ואת הנזקים על מכוניתה שלה. מעבר לכך צורף תמליל שיחה שהתנהלה סמוך לאחר התאונה.
18. **עדות הנתבע** נחזתה כפתלתלה ומגמתית, בין היתר כשעומת מול התמונות מהזירה מיום התאונה שהציגה התובעת. נקודות עיקריות מתוכה:
א. לפני התאונה, הנתבע חנה בחניה הפנימית שבמתחם ביתו, מעבר לשער החשמלי שנפתח ליציאה (ע' 15 ש' 19- 20 ; ע' 16 ש' 20).
ב. היציאה מהחניה הפנימית היא בניצב לכביש שעליו נסעה התובעת, ולא במקביל לו (ע' 15ש' 7-15)
ג. עקב מבנה החניה הפנימית, ועקב העובדה שהנתבע בחר להיכנס לחניה מראש בנסיעה לפנים, היה עליו לצאת מתוכה בנסיעה לאחור דרך השער החשמלי, אל הרחוב בו נסעה התובעת. בהגיעו אל הכביש - לנסוע בו לאחור כדי להתיישר, ולאחר מכן, לנסוע לפנים בכיוון התנועה (ע' 15 ש' 17 ; ע' 19 ש' 35).
ד. הרכב בו נסע הנתבע היה טנדר טויוטה לא קטן, המתועד בתמונות מהזירה. הנתבע תיאר בתחילה את רכבו כבנוי מ"קבינה עוד קבינה אחורית וארגז" (ע' 15 ש' 35). בתיאור זה, הנתבע לא ציין את קיום וו הגרירה. ברם, המדובר בוו גרירה הבולט מארגז הרכב, כמות שניכר לעין בתמונה. הנתבע אישר את קיום וו הגרירה לאחר שהופנה לתמונה שהציגה התובעת (ע' 15 ש' 31 עד ע' 16 ש' 8). תשובתו נחזתה כמגמתית, שכן התייחס לוו הגרירה הבולט מאחורי ארגז הטנדר, רק לאחר שהופנה אליו במפורש בתמונה.
ה. הנתבע לא תיאר שנעזר במכוון לצורך היציאה הזאת.
ו. בעת שיצא הטנדר, רכב התובעת היה מול פתח היציאה, במיקום שבתמונה שצילמה התובעת באתר, והנתבע פגע בו (ע' 16 ש' 23-22).
ז. הנתבע לא ראה את רכב התובעת, ולא הבחין ברכב גם בשעה שהיה מול פתח היציאה מחניית ביתו, עד שחש בפגיעה בו (ע' 16 ש' 10-9), וכלשונו, כאשר יצא - "הרגשתי שפגעתי משהו מאחורה" (ע' 16 ש' 18).
ח. לאחר שהנתבע חש בפגיעה, הוא חזר חזרה לתוך החניה. אגב, הנתבע לא ציין כי נאלץ לשוב ולפתוח את השער החשמלי (ש. "ואז אתה מרגיש שפגעת במשהו ונעצרת?" ת. "כן. וחזרתי חזרה", ע' 16 ש' 36-34).

ט. הנתבע טען שיצא ברברס, כי אין לו דרך אחרת (ע' 15 ש' 21). אולם, הנתבע לא הבהיר מה מנע את כניסתו לחניה בנסיעה לאחור, כדי לצאת ממנה לפנים, באופן שיאפשר לו עצמו שדה ראיה טוב יותר, במקום שיצא מהחניה בנסיעה לאחור עם ארגז אחורי לא קצר, אל מעבר לשער החשמלי התוחם את מתחם ביתו.

י. לא אחת אין סימטריה בין הסיכון בכניסה לחניה בנסיעה לאחור, לבין הסיכון ביציאה מחניה בנסיעה לאחור. כאשר נכנסים לחניה פנימית בנסיעה לאחור, עשויים לכאורה לסכן פחות עוברי אורח בשלב שבו הרכב גלוי לעין כל.

יא. הנתבע חזר פעם אחר פעם על כך שהתובעת נכנסה באין כניסה, וזאת למרות שלא ראה אותה לפני התאונה (ע' 17 ש' 5-4).

יב. את טענתו שהתובעת נכנסה באין כניסה, נימק בטענה שהעירייה חסמה באותה שעה את הכניסה לכביש החד סטרי בשל עבודות (ע' 17 ש' 7-6). לטענתו, בעת שהוא נכנס עם הרכב לחניה, לא הייתה חסימה דומה. עם זאת, לא אמר שראה את התובעת מרגע כניסתה.

יג. הנתבע לא הציג תמונות המראות חסימה, אך טען שצילם תמונות של שני צדי הרחוב ושלח אותן לעורך דין (ע' 17 ש' 5-14). עורך הדין כפר בכך, וציין שלא קיבל את התמונות הללו.

יד. נוכח טענתו כי הדבר הראשון שאמר היה שהתובעת נכנסה באין כניסה, התובע הופנה לכך שבהודעה שמסר למבטחת בסמוך לאחר התאונה, לא נכתב שהתובעת נכנסה באין כניסה (ע' 18 ש' 17-14).

טו. לפי תיאור הנתבע, הוא הסתכל לצד ימין כשהיה בתוך החניה הפנימית. כלשונו: "ש. האם שאתה מסתכל בראי מצד ימין, אתה בתוך החניה עדיין בפנים? ת. "בדיוק." (ש 18 23-22).

טז. לא ברור מדוע הסתכל לימין, אם לטענתו הייתה חסימה ברורה מהצד ממנו אמורה הייתה להיות הכניסה לרחוב.

יז. לטענת הנתבע, נסע עם חלון פתוח ולא הבחין בתובעת שהגיעה משמאל (ע' 18 ש' 31-29).

יח. לא ניתן הסבר ברור לשאלה מדוע מרגע שהייתה באזור שמול פתח היציאה מחנייתו, לא הבחין בה לפני הפגיעה (ע' 18 ש' 17): "ש. האוטו בזמן התאונה, נמצא ליד החניה שלך? ת. נכון. ש. איך לא ראית אותה? ת. אני יצאתי מהחניה של הבית שלי. רוצה לעשות ברברס, מסתכל בראשי בצד ימין לראות שאין רכבים באים, למרות שהכביש סגור," (עמ' 18 ש' 21-19).

19. <u>עדות הנתבע נחזתה כפתלתלה ומגמתית גם מהבחינות הבאות</u>: 1. הנתבע נמנע מלהשיב בפשטות, האם רכבו חנה במקביל או בניצב לדרך (ע' 15 ש' 15-5). 2. הנתבע תיאר את מבנה הרכב, אך נמנע מלהתייחס לוו הגרירה שבלט מעבר לארגז הרכב. לדברי התובעת וו הגרירה פגע בה, אך הנתבע התייחס לקיומו רק לאחר שהופנה לתמונות. 3. הנתבע טען בדיון שהתובעת נכנסה באין כניסה, שכן לטענתו הכניסה הייתה חסומה באותה שעה. לא היה ברור מדוע, אם לטענתו הייתה חסימה ברורה מהצד ממנו אמורה הייתה להיות הכניסה לרחוב, לצד הזה הוא הסתכל, עוד כשהיה בתוך החניה. 4. הנתבע לא הביא ראיות נוספות לתימוכין בעדותו. הוא אמנם טען שצילם תמונות המצביעות על חסימה ברחוב ושמסר אותן לעורך הדין, אלא שעורך הדין כפר מכל וכל בטענה שקיבל ממנו תמונות.

<u>ה. ההכרעה</u>

20. לאחר שעיינתי בכתבי הטענות על נספחיהם, שמעתי את העדים והתרשמתי מהם במישרין, ונוכח מכלול הראיות שבפני, הגעתי למסקנה כי האחריות לתאונה היא משותפת, וכי 85 אחוז מתוכה חלה על הנתבע, שנסע בחוסר זהירות בולט ובוטה, ו-15 אחוז מתוכה חלה על התובעת עצמה.

21. להלן, יובאו הנימוקים להכרעה בחמישה שלבים: א. בשלב הראשון, יתוארו בתמצית הממצאים העובדתיים. ב. בשלב השני, אתייחס לפן המשפטי הדיוני, גם לרקע התקנות החדשות, ואגע בפן הראייתי. ג. בשלב השלישי, אתייחס לפן המשפטי המהותי הכללי.ד. בשלב הרביעי ינותח הפן הקונקרטי הנוגע לאשמתו של כל נהג, ואצביע על האשם העיקרי של הנתבע, שנסע לאחור בטנדר מן החניה הפנימית אל הכביש, ועל האשם המשני של התובעת.

<u>ו. הנימוקים להכרעה:</u>

<u>ו(1) הפן העובדתי -</u>

22. על יסוד הראיות לעיל, הוכחו הממצאים העיקריים הבאים:
א. ברחוב הפור בראשון לציון, שהוא רחוב חד סטרי, בעל נתיב נסיעה אחד, בוצעו בכביש עבודות, אך הוא כבר שימש למגורים. מכאן, שצפוי בו מעבר עוברים ושבים, בכללם תושבי הרחוב, העובדים וכמובן שמכוניות. **ב.** עובדה זאת הייתה ידועה לשני הנהגים - הן לנתבע שגר ברחוב, והן לתובעת שבן זוגה גר בו. **ג.** לפני התאונה, התובעת תרה אחר חניה סמוכה לבית בן זוגה, מחמת הקושי לסחוב את הסלים, והעבודות שבוצעו באותו היום. התובעת איתרה את החניה המצויה בסמוך לפתח היציאה משער חניית ביתו של התובע. **ד.** התובעת ביקשה להחנות מכוניתה בנסיעה לאחור. **ה.** התובעת נהגה ברכב יונדאי I 10, ששדה הראיה מתוכו היה פתוח לחלוטין וללא הפרעה. **ו.** אולם, התובעת לא הבחינה ברכב הנתבע מפני שהוא נמצא בחניה פנימית, שמעבר לשער החשמלי שבמתחם ביתו. **ז.** רק בעודה נוסעת לאחור, הנתבע שפתח בינתיים את השער החשמלי, יצא מהחניה הפנימית ונסע מתוכה בנסיעה רציפה, דרך

הפתח הישר עד למכוניתה, ופגע בה. **ח.** הנתבע לא הסתכל כנדרש לאחור במהלך הנסיעה לאחור. הנתבע לא שמע את רכב התובעת עד שפגע בו, כשניסה לנסוע מעט לאחור, כדי להתיישר לצורך המשך הנסיעה לפנים. **ט.** כשהנתבע יצא לאחור הוא לא נעזר במכוון, ומול ביתו גם לא הייתה מראה פנוראמית המגדילה את שדה הראיה. **י.** אף אם הנתבע הפנה מבטו לימין בעודו מצוי בחניה, לא הייתה לו האפשרות המעשית לראות בעצמו, באותו השלב, את המתרחש בדרך אליה נסע, עקב מבנה רכבו (טנדר טויוטה) ואופן נסיעתו לאחור. **יא.** אולם, אילו ליווה הנתבע את נסיעתו לאחור, במבט לאחור, לאחר שיצא מעט מהחניה, ואילו יצא באופן איטי והדרגתי, הנתבע יכול היה לראות מבעוד מועד את רכב התובעת מול פתח החניה שלו, ולהימנע מפגיעה בו. זאת, בלא תלות במיקום ממנו הגיעה התובעת. **יב.** כשהנתבע נהג בטנדר, מאחוריו היה ארגז גדול יחסית, שוו גרירה בלט אל מעבר לפגוש האחורי שלו (תמונות 2 ו-3 שמצורפות להודעה על הגשת תמונות). **יג.** הפגיעה ברכב התובעת הייתה עם וו הגרירה. עדות התובעת שנחזתה מהימנה, נתמכה גם בתמונות מהזירה שהוגשו בהסכמה ביום 3.5.21 (ר' קימוט הדלת שצולם בתמונה 7). **יד.** לאחר התאונה התקיימה השיחה שתומללה.

<u>הפן המשפטי – בחינת האחריות</u>

<u>ו(2) הפן המשפטי הדיוני – על הניסוח ועל החובה לכתוב את החיקוק שהפרתו מהווה עילה לתובענה</u>

23. <u>נוכח כתבי הטענות, ולרקע התקנות החדשות מצאתי לפתוח בשתי הערות דיוניות</u>:

24. <u>ראשית</u> - כמפורט לעיל, כתב התביעה נוסח בלקוניות, וחסרה התייחסות בהירה למצב תנועת רכב התובעת בעת התאונה. לטעמי, פירוט עובדתי בסיסי, המתייחס לתנועת שני כלי הרכב, הכרחי לא אחת, ונגזר מהצורך בניסוח מפורט ובהיר - בפרט בהליך המהיר. חובת הפירוט חלה לגבי הליך מהיר כבר מכוח התקנות הקודמות, והורחבה כיום גם להליך הרגיל. השוו בת"א (שלום ראשל"צ) 5687-01-13 **פלוני נ' חיים משה הנדלר** (פורסם ב-20.07.2017; סעיף 117 ואילך).

<u>שנית</u> - למרות שעסקינן בתביעת נזיקין, שביסודה טענות הדדיות להפרת חובה חקוקה, לא ציין אף צד מהו החיקוק שהפרתו מהווה לטענתו עילה לתובענה. זאת, בניגוד להוראה המפורשת שחלה בעת הגשת כתבי הטענות, תקנה 74(א) **לתקנות הקודמות**, שהורתה כדלהלן:

> 74(א) **הועלתה בכתב טענות טענה של הפרת חובה חקוקה, יציין החיקוק אשר הפרתו מהווה עילה לתובענה**.

הוראת סעיף 74(א) הייתה החריג לכלל שחל לפי סעיף 74(ב) ולפיו:

> 74(ב) **מותר להביא בכתב טענות כל הוראת דין שהטוען מתכוון להסתמך עליה, אך אין בעל דין מנוע מהסתמך על הוראת דין כאמור מחמת שלא הביא אותה בכתב טענותיו.**"

25. **בתקנות החדשות** לא הוחלה במפורש חובה דומה שלפיה "יציין החיקוק אשר הפרתו מהווה עילה לתובענה", וזאת לאחר שהושמטה ההוראה שעוגנה בעבר בסעיף 74(א) לתקנות הקודמות. אולם מן התקנות החדשות הושמטה גם הוראת סעיף 74(ב), שעיגן את הכלל שסעיף 74(א) הוא החריג לו.

26. <u>למרות זאת, לטעמי מוצדקת הגישה לפיה, גם לאחר הרפורמה, יש לציין במפורש בתביעת נזיקין שביסודה טענה להפרת חובה חקוקה, בשלב כתבי הטענות, את החובה שנטען שהופרה. אין הצדקה בהקשר הזה, לראות את ההשמטה מתקנות סדרי הדין כהסדר שלילי</u>. זאת גם בשים לב לצורך בבהירות, ולעקרונות שביסוד התקנות החדשות. גם עתה, אין לצפות מצד לחפש בכל ספר החוקים את החובה שנטען שהפר. אגב, לא ראיתי בהקשר שלפני צורך לנקוט עמדה נחרצת בשאלה הרחבה יותר: האם עצם השמטת תקנה 74, בכללותה, מבשרת שינוי מהפכני המחייב לפרט את הטענות המשפטיות ואת הוראות הדין במקרים אחרים. עם זאת, דומני שצעד זה מתיישב עם הגיונן של התקנות. המסגרת הנורמטיבית החקוקה – החלה גם על ההליך דנן שנפתח לפני 1.1.21 - כוללת, כמובן, את עקרונות היסוד שבחלק א' לתקנות החדשות ואת תקנה 180(א) לתקנות החדשות.

27. **<u>לצורך מסקנתי בדבר הצורך לציין גם לאחר תחילת התקנות החדשות את פרטי החיקוק שהפרתו בוצעה, יוערו שלש ההערות הבאות:</u>**

28. <u>הערה ראשונה</u> לגבי המסקנה לפיה גם כיום קיימת חובה לציין את החיקוק שלפי הנטען הופר היא, שבעצם השמטת הוראה שהייתה בתקנות הקודמות מהתקנות החדשות, אין להסיק בהכרח הסדר שלילי. זאת היתה ההצהרה הסובייקטיבית המפורשת של מחוקק המשנה, כשבדברי ההסבר לתקנות החדשות הודגש במפורש: "יודגש, כי ההימנעות מלכלול בתקנות החדשות תקנה כזו או אחרת הקבועה בתקנות הקודמות, אין משמעותה בהכרח ביטול ההסדר, אלא כאמור לעיל, עשויה להיות תוצאה של פישוט ההסדרים הדיוניים והימנעות מניסוח קזואיסטי המאופיין בתתי סעיפים".

29. <u>הערה שניה</u> לגבי המסקנה לפיה גם כיום קיימת חובה לציין את החיקוק שלפי הנטען הופר קשורה להסבר הבסיסי כי אין לצפות כי נתבע הנערך לדיון ובית המשפט יפשפש בכל ספר החוקים. נחוצה בהירות.

30. <u>הערה שלישית</u> לגבי המסקנה לפיה גם כיום קיימת חובה לציין את החיקוק שלפי הנטען הופר היא, שלמצב הרצוי קיים עיגון בלפחות חלק מהגישות המנוגדות שלפיהן יש לציין את פרטי החיקוק. לשם הבהרה יוצגו שלוש גישות מרכזיות:

א. לפי הגישה האחת – של גורן - אין ללמוד מהשמטת סעיף 74(א) ויתור על דרישת הציון במפורש של הוראת חיקוק שהפרתו מהווה עילה לתובענה. ראו באורי גורן **סוגיות בסדר דין אזרחי** 17 ע' 155 (מהדורה שלוש-עשרה, 2020).

ב. לפי הגישה השנייה –של יעקב שקד – "נראה כי **אין חובה עתה לציין מהי החובה החקוקה שהופרה. ככל שלפני בית המשפט מערכת עובדתית מסוימת,** רשאי הוא לפסוק על פי נימוקים **משפטיים שונים מאלה** שהועלו בתביעה, "ובלבד שהתמונה נובעת מן הראיות שהייתה לצדדים ההזדמנות להידרש אליהן". עם זאת, ראוי לתובע להיזהר בעניין זה, שכן על הנתבע לדעת מפני מה עליו להתגונן ויש לאפשר לו להכין הגנתו כראוי ולהיערך לקראת המשפט. שקד, **סדר הדין האזרחי החדש התשע"ט**-2021, 136 (הדגשה לא במקור, א.ב.). במילים אחרות, לפי עמדה זאת, השמטת סעיף 74(א) מחזירה למצב שקדם לקיומה ולפני עשרות שנים, וראו בה"מ 79/53 **Beecham Group Limited נ' בריסטול מאיירס קומפני, חברה מאוגדת לפי חוקי ארצות הברית,** לג(3) 757 (1979) (להלן: "**עניין בריסטול מאיירס**"). ברם, וכמפורט להלן, חלף זמן רב מעת עניין מאיירס, המצב המשפטי השתנה והתייצב אחרת. גם לרקע פסיקה שעמדה על חשיבות האינטרס הציבורי, ציון החובה מתיישב עם הגיון התקנות החדשות. בעמדת שקד אין התייחסות לכך שתקנה 74 כולה הושמטה, לרבות הכלל שתקנה 74(א) היוותה חריג לו.

ג. לפי הגישה השלישית- של רוזן צבי - לא רק שקיימת גם כיום החובה לפרט את החיקוק שהופר, אלא ש"על פי התקנות החדשות התובע מחויב לפרט בכתב התביעה לא רק את העובדות המולידות את זכותו לקבל סעד מן הנתבע, אלא גם את הטענות המשפטיות שעליהן הוא מבסס את תביעתו." יששכר רוזן-צבי **הרפורמה בסדר הדין האזרחי: מורה כים** (2021 116-114) (להלן: "**רוזן צבי מורה נבוכים**"). בין הנימוקים לעמדה זאת נכתב, בין היתר, כי "חשוב לציין שהחובה לפרט טענות משפטיות בכתב טענות קשורה קשר הדוק לרציונל המונח בבסיסה והוא מניעת מצב שבו הנתבע לא ידע מפני מה עליו להתגונן, ולא יהיה באפשרותו להיערך על כן, חובה זו מתמלאת באזכור, ולו תמציתי, של הטענה המשפטית". רוזן צבי מתייחס גם לנימוקים כמו הצורך בבהירות, משחק בקלפים פתוחים ומניעת הסתרה ומניפולציה.

ד. כלומר, לפי עמדת רוזן צבי, לא זאת בלבד שהשמטת תקנה 74 לא מצמצמת את חובת הפירוט בציון החיקוק שביסוד הטענה להפרת חובה חקוקה, ולא מחזירה למצב המתואר בעניין **בריסטול מאיירס,** אלא שלדעתו, השמטת תקנה 74 בכללותה, יוצרת לראשונה חובה רחבה יותר על הטוען. לפי עמדת רוזן צבי, מאז הרפורמה, כשטוענים להפרת חובה חקוקה, יש לפרט בכתב טענות גם את הטענות המשפטיות, ולא רק לציין את החובה שביסוד החיקוק. יוער, כי התוצאה הזאת מתיישבת עם המצב שהיה רצוי בעיניו גם קודם לכן. לדעתו, גם לפי התקנות הקודמות, ניתן היה להגיע לעמדה שונה מעמדת הפסיקה בעת שהן חלו. על כך ראו בספרו יששכר רוזן-צבי **ההליך האזרחי** במילים המודגשות בעמ' 407 (2015);

31. לדעתי, כאמור, בהשמטת סעיף 74(ב) אין כדי להחזיר אוטומטית למצב ישן מאד, שלפיו לא חלה החובה לציין פרטי חיקוק שהופר. הצורך בהצגת החיקוק מתיישב עם שאיפת התקנות החדשות להגביר ודאות ושקיפות ולחתור להעמדתן מראש של הפלוגתות האמיתיות שבמחלוקת, מיקודן וביירורן, לאחר שנתבע ידע מראש בפני מה עליו להתמודד (ראו גם בסעיף 3(ב) לתקנות). מכאן שדעתי שונה מדעת שקד.

32. ברם, לצורך התביעה שלפני לא סברתי שיש צורך להרחיק צעד נוסף, ולומר אם משתנה מעיקרו המצב לגבי יתר הטענות המשפטיות, כעמדת רוזן צבי.

33. אגב, לא ראיתי פסיקה שדנה והכריעה במישרין בשאלה הזאת, אולם ערב תחילת התקנות, וכשרוחות הרפורמה החלו לנשב, נפסקה פסיקה שחייבה לפעול לפי סעיף 74(א) לתקנות הקודמות. ראו כב' השופטת רביד בת"א (מחוזי ת"א) 22065-11-17 **ששו נ' שגרירות הרפובליקה העממית של סין בישראל** (פסקאות 21 -22; פורסם, 15.12.2020), שהתיר תיקון מבחינה זאת בהחלטה, שנקבעה לגביה תזכורת פנימית לאחר כניסת התקנות לתוקף. כן ראו כב' השופט חבקין בת"א (שלום ת"א) 64413-10-18 **אלדור נ' כרובי,** פסקה 7 (פורסם 10.12.2020).

34. אגב, גם כיום, יתכן שמה שהוחסר בכתב הטענות, יושלם לאחר מכן. כך, מקום שהחיקוק המופר עצמו לא נזכר בכתב התביעה, די בכך שנזכר בחוות דעת מומחה שצורפה לו באופן שברור שקיימת פלוגתה בנושא. השוו לע"א 7130/01 **סולל בונה בנין ותשתיות בע"מ נ' תנעמי**, פ"ד נח(1) 1, 13-14 (2003)).

ו(3)הפן הראייתי

35. כידוע, על התובע הנטל לשכנע שמתקיימים כל היסודות המהותיים של העילה, במידת ההוכחה האזרחית הבסיסית, שהיא בשיעור הסתברות של למעלה מ-50%. כלומר עליה להראות שהעובדות שהוכחו, תומכות במסקנה המזכה בפיצוי.

36. קביעת המהימנות כרוכה בהפעלת מבחנים לא מתמטיים. ההכרעה לפי עדות יחידה במשפט אזרחי אפשרית, הואיל וקביעת ממצא שיפוטי לא הותנתה על ידי המחוקק בשני עדים. אולם, מתחייבת זהירות מיוחדת (ראו בסעיף 54 **לפקודת הראיות [נוסח חדש] התשל"א-1971**). בחינת העדות, נעשית לא אחת משתי **נקודות מבט משלימות**: הראשונה כללית והשניה פרטנית, הבוחנת אותה בהשוואה לנתונים החיצוניים לעדות (על בחינה משולבת כזאת ראו למשל כב' השופט דנציגר בע"פ 269/12 **מדינת ישראל נגד פלוני** (פורסם 18.10.2012)). לא אחת, בזהירות המתחייבת,

נבחנים ע"י **בתי המשפט** גם תנאי הזירה, סימני הנזקים והיבטים נוספים בכדי להבין ולדייק את ההתרשמות ולחקר הנסיבות.

ו(4) הפן המשפטי המהותי – הכללי לצורך בחינת האחריות:

37. גם במקרה שלפני, כל צד טוען בלהט שהאשם הוא של רעהו. אולם, שני הנהגים כפופים למשטר האחריות **שבפקודת הנזיקין (נוסח חדש)** (לעיל ולהלן: "**פקודת הנזיקין**"). בגדרה אפנה, בין היתר, לסעיפים הבאים: לסעיף 35 הדן ב"רשלנות", לסעיף 36 הדן ב"חובה כלפי כל אדם", לסעיף 64 הדן ב"גרם נזק באשם" (אשם בסעיף זה מכונה בפסיקה גם "אשם יוצר אחריות"), לסעיף 68 הדן ב"אשם תורם", לסעיף 84 הדן ב"שיפוי בין מעוולים", ולסעיף 85 הדן ב"הגדרה" ומבהיר שעוולה אינה מחייבת קיום עבירה פלילית דווקא.
38. בנוסף, אפנה בהיקש ובמישרין **לתקנות התעבורה, תשכ"א-1961** (להלן: "**תקנות התעבורה**").
39. לרקע גרסת התובעת, אפנה לסימן ט' **לתקנות התעבורה** העוסק בזכות קדימה, **ולסעיף 64(ב)(2),** החל על נהג רכב היוצא ממקום חניה, כשהוא עומד להיכנס לדרך או לחצותה. כמו כן ראו את תקנה 1 המגדירה מתן זכות קדימה. בנוסף את סימן ג' הדן בסטיה, פניה ונסיעה אחורנית ואת תקנה 45 לתקנות התעבורה, הדנה בנסיעה אחורנית נוכח חובת הזהירות המיוחדת הנדרשת בביצועה.
40. לרקע גרסת הנתבעת, ראו גם את תקנה 45 לתקנות התעבורה, אך גם בסימן ב' הדן ב"כביש ונתיביו", את תקנה 37 הדנה בכיוון התנועה בכביש חד-סטרי.
41. באשר ליחס שבין החיקוקים, אזכיר ש**תקנות התעבורה** קובעות אמצעי זהירות, ומהוות ראיה לנורמת הזהירות שבה נהג סביר צריך לנקוט. אולם, חובת הזהירות שלפי סעיפים 35 ו-36 ל**פקודת הנזיקין** אינה מתמצה במה שנקבע ב**תקנות התעבורה**, שמייצגות אמצעי שהכרחי לנקוט בו. ראו כב' השופט בך בע"א 335/80 **בריגה נגד מוסטפה**, פ"ד לו(3) 32, 41 (1982) (להלן: "**עניין בריגה**"): "העובדה, שהמחוקק או מחוקק המשנה קבעו בחוק או בתקנות אמצעי זהירות מסוימים לצורך ביצוע עבודה או פעולה כלשהן, אין פירושה, שבית המשפט לא יוכל לקבוע, כי מחובתם של הנתבע או הנאשם, המובאים לפניו, היה לנקוט אמצעי זהירות נוספים, אשר לא בא זכרם באותם חיקוקים.". ראה גם מפי מ' חשין בע"פ 8827/01 **שטרייזנט נ' מדינת ישראל**, פ"ד נז (5) 506, ע' 518 (פורסם 13.7.2003) (להלן: "**עניין שטרייזנט**"): "הסדר החברתי ושיטת המשפט מניחים כי השכל הישר ידריך נהגים בנהיגתם לצפייה אימתי צפויה סכנה לעוברי דרך, וכך, משיעמדו על קיומה של סכנה ינקטו הנהגים אמצעי זהירות מוגברים במקום שתנאי הדרך מחייבים כי כך יעשו, עם זאת לעתים בוחר המחוקק שלא להותיר עניין זה לשיקול-דעתו של הנהג, ורואה הוא לנכון להכתיב כללי התנהגות שהכול חייבים לציית להם". כמפורט להלן, לאמירה החשובה ב**עניין שטרייזנט** חשיבות רבה במקרה שלפני.
42. על בחינת היווצרות האחריות - ראו גם בפסיקה הבאה: א. כב' השופט עמית ברע"א 2809/18 **קסברי נגד רוזן** (פורסם 26.11.2018; להלן: "**עניין קסברי**") שהדגיש כי "כל מקרה צריך להיבחן על פי עובדותיו, טענות הצדדים ושיקולי מדיניות"; ב. כב' השופטת פרוקציה בע"א 4079/05 **הועדה המקומית לתכנון ובניה-שומרון נ' מעונה חברה לבנין בע"מ** (פורסם 1.11.2010).
43. בנוסף, אזכיר שהכלל הבסיסי הוא כי "ברגיל, פעולה רשלנית של אדם אחר אינה מנתקת את הקשר הסיבתי, ואפילו פעולה מכוונת של אדם אחר אינה מנתקת את הקשר הסיבתי אם ניתן היה לצפותה", כב' השופט עמית בע"א 3507/14 **ציפורה נ' נג'יב ג'רוס** (פסקה 14 בדיון בעניין רכיב הקשר הסיבתי; פורסם11.10.2015) (להלן: "**עניין נג'יב ג'רוס**").
44. לבחינת חלוקת האחריות - אפנה לסעיף 84 ל**פקודת הנזיקין** ואעיר לגביו שלוש הערות:
45. הערה ראשונה על חלוקת אחריות מכוח סעיף 84 ל**פקודת הנזיקין**: שיש לסעיף 84 ל**פקודת הנזיקין** השלכה דיונית, הואיל ופורש כמאפשר לחלק אחריות בין צדדים שממילא בהלך, בלא לחייב ליצור חזית דיונית נפרדת ומפורשת בינם. **הדברים שנאמרו כדי לפטור, בדרך כלל, מהודעת צד ג' בין המעוולים הנתבעים בנזיקין, נכונים, הלכה למעשה, גם לצורך קביעת הסכום בחלוקת אחריות בין תובע ונתבע שאחראים במשותף לנזקים, גם אם אין תביעה שכנגד התובע. המדובר בהסמכה מכוח חוק ראשי, והיא תקיפה גם לאחר הרפורמה בתקנות סדר הדין האזרחי.** השוו להנדל בע"א 3521/11 **וגנר נ' עבדי**, סז(1) 84 (2014); וכן ובהיקש **אורי גורן סוגיות בסדר דין אזרחי** 17 ע' 191 (מהדורה שלוש-עשרה, 2020).
46. הערה שניה על חלוקת אחריות מכוח סעיף 84 ל**פקודת הנזיקין** - כעולה מלשון סעיף 84(ב) סיפא, האחראי לנזק יכול לשאת בחלק יחסי, אך גם בתשלום מלא כעולה מסעיף 84(ב) סיפא. והשוו, כב' השופטת שטרסברג כהן בע"א 1170/91 **בכור נ' יחיאל**, מח(3) 207, פסקה 14 (1994) (הלן: "**עניין בכור**").
47. הערה שלישית על חלוקת אחריות מכוח סעיף 84 ל**פקודת הנזיקין** - כעולה מלשון סעיף 84(ב) רישא, חלוקת האחריות תהיה "בסכום שיקבע בית המשפט על פי הצדק והיושר בהתחשב עם מידת אחריותו של האדם לנזק". הפסיקה פירשה את המונחים העמומים שבגוף סעיף 84(ב) ל**פקודת הנזיקין** כמחילים שני מבחנים לחלוקת אחריות: א. המבחן הראשון לחלוקת האחריות שבסעיף 84(ב) הוא המבחן הכולל הן את רכיב הסיבתיות, והן את רכיב האשמה המוסרית. המבחן הזה זכה לכינוי שלא נזכר ב**פקודת הנזיקין** עצמה והוא מבחן "האשמה ההדדית". ב. המבחן השני לחלוקת האחריות הוא מבחן "מידת האשם המוסרי שיש לייחס לכל אחד מהמעוולים". דומני שההבדל העיקרי נעוץ

בכך שרק מבחן האשמה ההדדית, מתחשב בהכרח גם בתרומה הסיבתית, ואילו מבחן מידת האשם המוסרי מדגיש את האפשרות שהאשם המוסרי יהיה הקריטריון להכרעה, בלא מקום ממשי לסיבתיות. עיון בפסיקה שפורשה כמחילה אשם מוסרי, שופך אור נוסף. למשל, ב**עניין בכור לוין** הוטל מלוא האשם על לקוח שהכשיל עורך דין, כשלא מסר לו מידע בעל חשיבות עליונה. השוו לנאמר ב**עניין קסברי**, בהקשר של אשם תורם, על כך שמטעמי מדיניות משפטית, לא הוכר אשם תורם של נהג שרכבו פגע באחר שניסה להידחף וליטול את זכות קדימה בכוח. על המבחנים העיקריים הנ"ל לחלוקת האחריות ראו גם בפסיקה הבאה: א. כב' השופט עמית בע"א 8684/11 **אלקיים נ' עזבון המנוח יבור**, פסקה 48 (פורסם 25.06.2014); ב. ע"א 7008/09 **עדנאן נ' אלקאדר**, פסקה 40 (פורסם 07.09.2010) (להלן: **"עניין עדנאן"**); ג. עם זאת, השוו לניסוח הנצמד ללשון הסעיף מפי כב' השופט עדיאל בע"א 345/03 **רייכרט נ' יורשי המנוח שמש ז"ל**, סב(2) 437 (2007) שהתייחס לשני מבחנים - מבחן האשמה המוסרית של כל אחד, ומבחן התרומה הסיבתית לנזק; ד. על כך שאין המדובר במבחנים מתמטיים המופעלים באזמל חד, ראו כב' השופט הנדל בע"א 7321/08 **פלוני נ' שירותי הבריאות הכללית**, פסקה 8 (פורסם 05.09.2010).

48. הפסיקה שרטטה "כללי אצבע", לפיהם, כשהאחריות על פניה במידה שווה, החלוקה הצפויה שווה, ואף אם אין יודעים מי האשם יותר, החלוקה הצפויה שווה. ראו כב' השופט ויתקון בע"א 411/70 **פינס (פנטשי) נ' בן עמירה** פ"ד ה(2) 284 (1971) (להלן: **"עניין פינס"**), שבו דובר בתאונה קטלנית בין שתי מכוניות. ודוק - במקרה שלפני כמפורט להלן, אין סימטריה. דומני שראוי שלהבדל בסיבה לחבות ולהבדל ביסוד הנפשי, תהיה השפעה על שיעור האשם ושיעור השתתפות. כך, בפן העובדתי, הפרת איסור זועק המשקף "סיכון זועק" כאור אדום, עשויה להוות נקודת מוצא לאשם חמור יחסית בהפרת איסור אחר, כמו חובת זהירות כשאין תמרור או כשיש תמרור "האט" ותן זכות קדימה". אך, הדבר תלוי תמיד בנסיבות הקונקרטיות ולא קל לקבוע מדרג תיאורטי. בנוסף,לטעמי קיימת השפעה ליסוד נפשי, כמו למשל כשמוכחת כניסה מכוונת לצומת כאשר ברור שיש רכב חוצה באדום.

ז.מן הכלל אל הפרט -

49. כמפורט להלן על יסוד הממצאים העובדתיים והמדדים הרלבנטיים לאחריות, הוכחה אחריות משותפת. האחריות העיקרית היא בבירור על הנתבע. אחריות מסויימת, חלה על התובעת עצמה, שהכירה את הרחוב והייתה ערה לאפשרות היציאה מחניית הנתבע.

ז(1) האשם העיקרי הוא על הנתבע שנסע לאחור בטנדר ביציאה מהחניה הפנימית

כללי - פירוט נוסף לגבי חובת זהירות על הנתבע בביצוען המשולב של הפעולות הקונקרטיות שנקט

50. כאמור, **בפן הכללי** חובת הזהירות של נהג אינה מתמצה במה ש**נקבע במפורש בתקנות התעבורה,** זאת כעולה למשל מ**עניין בריגה.**

51. אולם,הנתבע, ביצע שתי פעולות, שכל אחת מהן כשלעצמה ולבדה מחייבת זהירות רבה, מיוחדת ומתאימה. דרישת הזהירות מוגברת, הינה נוכח הצטברות שתי הפעולות. הפעולה הראשונה שביצע הנתבע ושטעונה זהירות מיוחדת היא **היציאה מחניה** לדרך. הפעולה השנייה שביצע הנתבע ושטעונה זהירות מיוחדת, היא **הנסיעה אחורנית**. כל זאת, בנסיבות המיוחדות הכרוכות גם במיקום ממנו יצא, וגם במימדי רכבו. להלן אבהיר ואפרט זאת נוכח המחלוקת שניטשה בין הצדדים.

חובת הזהירות בעת יציאה ממקום חניה לכלי רכב

52. ראשית לעניין פעולת היציאה מהחניה - בתקנות התעבורה, קיימת הוראה מיוחדת, המופנית, לנהג היוצא מחניה ועומד להיכנס לדרך, ב**תקנה 64 (ב)(2)** הקובעת כדלהלן:

> **"(ב) נוהג רכב היוצא מחצרים, מדרך גישה לבית, מתחנת דלק, מתחנת שירות, ממקום חניה לכלי-רכב וכיוצא באלה או מכל מקום שאינו דרך, והוא עומד להיכנס לדרך או לחצותה – (2)יאיט ויתן זכות קדימה לכלי רכב המתקרבים באותו כביש לפני שייכנס לכביש."**

ואזכיר, כי תקנה 1 מגדירה "מתן זכות קדימה":

> **"מתן אפשרות לעוברי דרך אחרים שלהם נקבעה זכות קדימה, להתקדם בדרך בלי לעצור, להמתין, לשנות את מהירותם או לסטות מקו התקדמותם."**

53. ממצוות תקנה 64(ב)(2) עולה, כי על היוצא מחניה לקיים שלוש דרישות קטגוריות יסודיות: א. הדרישה הסטטוטורית הראשונה מהיוצא מחניה היא פשוט **להאט** את נסיעתו. ב. הדרישה היסודית השנייה מהיוצא מחניה, היא ליתן זכות קדימה לכלי הרכב **המתקרבים** באותו כביש אליו הוא עומד להיכנס ג. הדרישה היסודית השלישית מהיוצא מחניה, שנגזרת למעשה מהדרישה השנייה, היא ליתן זכות קדימה לכלי הרכב המתקרבים באותו כביש, עוד **"לפני"** שיכנס לכביש. ודוק, אין בכך כדי לפטור מחובת זהירות בהמשך מהלך היציאה.

54. תנאי יסודי, למתן זכות הקדימה הוא בהפניית מבטו ותשומת לבו לדרך אליה עומד הנהג להיכנס, ולמנעד המשתמשים בה המתקרבים באותו הכביש.

55. על היוצא מחניה, להפנות מבטו לשני הכיוונים בדרך אליה הוא נכנס, ולא לעצום את עיניו מראות אחד מהמתקרבים. כאמור בלשון הסעיף, הדרישה היא למתן זכות קדימה לכלי הרכב המתקרבים. פרשנות ראויה מחייבת לטעמי

זהירות לצורך מתן זכות קדימה בלא תלות בכיוון ממנו מתקרבים, מהסיבות העיקריות הבאות: א. הסיבה הראשונה לפרשנות הנ"ל היא שלשון סעיף 64(ב)(2) לתקנות התעבורה, המתייחסת למתן זכות קדימה "לכלי רכב המתקרבים באותו כביש" אינה מצמצמת למתקרבים מכיוון תנועה מסוים. לפי לשון הסעיף חלה החובה לבדוק אם כלי רכב מתקרבים, ואז לנקוט בזהירות הנדרשת ממתן זכות קדימה כאמור בסעיף 1 לתקנות. כלומר, גם "להתקדם בדרך בלי לעצור, להמתין, לשנות את מהירותם או לסטות מקו התקדמותם". מחוקק המשנה נקט ב"**פרמטר פיסי**" של התקרבות, ולא ב"**פרמטר נורמטיבי**" המייחד מתן זכות קדימה לנעים מכיוון תנועה מסוים או מותר. תוצאה זאת של חיוב להסתכל לשני הצדדים, נגזרת לטעמי גם מפרשנות תכליתית, ואין לצמצם את חובת הזהירות במצב הזה. יוער כי הואיל ומעבר לתנועת כלי רכב מובהקים, מנעד המשתמשים בדרך כולל, לא אחת, תנועת הולכי רגל בגילאים שונים, ותנועת אמצעים אחרים, מגוונים ולעיתים זריזים כמו אופניים ואופניים חשמליים, קורקינטים וכיוצ"ב. לצורך המסקנה בתיק זה די בכך שנפוצה תנועת כלי רכב בנסיעה אחרונית גם בכביש חד סטרי .

56. השוו בהיקש לדברים שנאמרו לגבי הצורך בהפניית מבט, בשנים לא מעטות שקדמו לעידן בו הצטיידו עוברים ושבים בכלי רכב זריזים ומהירים, חשמליים ואחרים, מפי כב' השופט גלעדי בע"פ (ב"ש) 7145/00 **מרדכי נ' מדינת ישראל** (פורסם 19.07.2001), שהתייחס לצורך בשדה ראיה חופשי לשני הצדדים, בהקשר של עצירה לפני צומת לצורך מתן זכות קדימה.

57. אוסיף, כי פעולת הפניית המבט מתחייבת גם מכוח חובת הזהירות המעוגנת בפקודת הנזיקין. המדובר בפעולה פשוטה וזולה, הנזק שיכול להתרחש בלעדיה לניזוק עלול להיות גבוה, והסתברות התרחשותו עלולה להיות ממשית. השוו למשל למדד בנוסחת לרנד הנד לפיה: "קיימת התרשלות אם תוחלת הנזק (מכפלת שיעור הנזק בהסתברות להתרחשותו) עולה על ההוצאות הנדרשות למניעת הנזק". כאן כל הפרמטרים מובילים לאותו כיוון (השופטים ברק וריבלין בע"א 5604/94 **אוסמה חמד נ' מדינת ישראל** נח (2) 498, ע' 519, (12.1.2004)) (להלן: "**עניין חמד**"). כידוע, ביסוד ההתרשלות מונח העיקרון הנורמטיבי של הסבירות, לאורו נבחן אם הנהג סטה מסטנדרט זהירות שנתפס כראוי מהבחינה האובייקטיבית, ולא נסתפק בסטנדרט שראוי בעיני הנהג מבחינה סובייקטיבית. השוו בהיקש אל השופט ברק בע"א 4025/91 **צבי נ' יעקב קרול** נ (3) 784, ע' 790 (1996; להלן: "**פסק דין קרול**")

<u>טענה שצד התרשל אינה פוטרת את רעהו מחובת הזהירות</u>

58. ער אני לטענת הנתבע שהתובעת התרשלה, אולם, על הנתבע היה לצפות את ההתנהלות הרשלנית גם מצד רעותו. כאמור **בענין נג'יב ג'רוס**..

59. השוו בהקשר זה דברים שנקבעו זה מכבר כלפי <u>מי שהיה בעל זכות הקדימה</u> ע"י כב' השופט ברנזון בע"א 553/73 **אליהו נ' חנחן**, ואש ,כט(2) 341 (1975).

60. הדברים נכונים בוודאי <u>לגבי מי שאינו בעל זכות קדימה</u>. לגביו, קל וחומר שהתנהלות רשלנית של רעהו אינה מנקה אותו. השוו - כב' השופט אור בע"פ 10332/03 **בלייכר נ' מדינת ישראל** (פורסם 25.03.2004) המרחיב את חובת מתן זכות קדימה אף לנהגים רשלנים העוברים על חוקי התעבורה- הבאים מנגד; וכן כב' השופט אנושי בת"ד (תעבורה מרכז) 9415-12-10 **מדינת ישראל נ' גולן לוי** (פורסם 11.12.2011).

61. גם בהקשר שלפנינו חשובים מאד הדברים האמורים בפס' 41 לעיל ב**עניין שטרייזנט**.

62. במקרה הקונקרטי דנן, הייתה תועלת ברורה בהפניית מבט. לא דובר ברכב נסתר כמו למשל קטנוע שצץ לפתע בין שתי מכוניות שהסתירו אותו (ראו בת"ד (תעבורה י-ם) 3081-02-14 **מדינת ישראל נ' הייבר גולדשט** (פורסם 03.06.2015)).

<u>חובת הזהירות המוגברת במסגרת נסיעה אחורנית, מחייבת יוצא מחניה בהקפדה מיוחדת</u>

63. כשהנתבע יצא מחניה בנסיעה לאחור הוא, כאמור, ביצע פעולה נוספת שכשלעצמה מחייבת זהירות מיוחדת. קל וחומר נוכח שילובה בפעולה הקודמת. שילוב הפעולות מאמיר את הסיכון למשתמשים בדרך.

64. בנסיעה לאחור, גם אלמלא הכניסה לדרך ראשית, דנה תקנה 45 ל**תקנות התעבורה, התשכ"א-1961**, הרלבנטית לשני הנהגים, הקובעת כדלהלן:

> "45. **נוהג רכב לא יסיעו אחורנית אלא אם יש צורך בכך, ובמידת הצורך, ולאחר שנקט באמצעים הדרושים בנסיבות הקיימות כדי למנוע –(1)סיכון או פגיעה;(2)הטרדה או הפרעה.**"

65. בנסיעה אחורנית, על ידי נהג אנושי, ולנוכח, בין היתר, מגבלות הראיה והחישה שלו, מגולם סיכון אינהרנטי. מכוח תקנה 45 אפנה לנקודות הבאות:

א. הכלל שקובעת תקנה 45 לתקנות התעבורה הוא ש<u>נוהג רכב לא יסיעו אחורנית</u>. הכלל הזה תקף גם כשהשטח מאחור פנוי. ראו כב' השופט שמגר בד"נ 22/83 **מדינת ישראל נ' חדריה**, לח(2) 285 (1984) (להלן: "**עניין חדריה**"), שבו הורשע נהג אוטובוס בגרימת מוות ברשלנות של ילדה: "עצם ההגבלה של ההסעה אחורנית יש בה סייג, שמסקנתו משמעותית: הרי להבדיל מן הנסיעה קדימה, המותרת כאשר השטח פנוי ואשר לגביה אין מהרהרים באשר לצורך בה, מיתוסף כן מרכיב מסייג, והוא, כי אין לנסוע אחורה גם אם השדה פנוי, אלא אם יש צורך בכך".

ב. חריג לכלל האוסר על נסיעה לאחור מתקיים "אם יש צורך בכך" ואך ורק "כמידת הצורך".

ג. אוסיף, כי לטעמי ישנם מצבים בהם יתקיים מבחן הצורך בעצם הנסיעה לאחור, אך נדרשים שיקולי הברירה, כפונקציה של המסוכנות הנוצרת כשהחניה המותרת היא בניצב לכביש. כשהחניה בניצב לכביש, לא אחת אין סימטריה בין הסיכון שבנסיעה אחורנית ביציאה מהחניה, לבין הסיכון המגולם בנסיעה אחורנית בכניסה לחניה. כשנכנסים לחניה פנימית בנסיעה לאחור, לאחר ששער מתרומם, עשויים לסכן פחות עוברי אורח. החל מעת הנסיעה הרכב הנוסע לאחור גלוי למשתמשים בדרך, והסיכון לכך שיחצו את החניה הפנימית עוברי אורח שהנהג לא יראה, נמוך יותר. גם הרמת השער מצביעה על מגמת הכניסה של הרכב לשם. גם כאן, ואין זה העיקר, לא ברור מדוע מראש היה צורך לצאת לאחור אם ניתן היה לכאורה להחנות לאחור, כדי שהיציאה תהיה לפנים.

ד. תנאי לתחולת החריג בדבר נסיעה אחורנית, הוא שהפעולה המיוחדת של נסיעה אחורנית החלה רק "**לאחר שנקט באמצעים הדרושים בנסיבות הקיימות, כדי למנוע סיכון או פגיעה ואף הטרדה או הפרעה**". התקנה מגלמת בבירור חובת זהירות מיוחדת, ומתייחסת לרשימה פתוחה לא מוגדרת של אמצעים "הדרושים" "בנסיבות הקיימות", שינקטו החל מלפני תחילת הנסיעה לאחור ובמהלכה, להגשמת תכלית מניעה של אפילו הפרעה כלפי יתר המשתמשים בדרך. התקנה מפרטת מנעד רחב ולמעשה מדרג מצבים: צריך להיזהר בנסיעה לאחור לא רק כדי למנוע פגיעה או סיכון לפגיעה, אלא כדי למנוע הטרדה והפרעה. נוסח זה ממחיש גם את רמת ההקפדה הגבוהה על אמצעי הזהירות, אם משתמשים בחריג הנסיעה לאחור.

66. הפסיקה עמדה על כך שהתקנה מגלמת דגש מיוחד על זהירות משנאמר, כי "החובה הכללית לנקוט אמצעי זהירות כלפי יתר השוהים בדרך, העולה ממילא ממערכת הכללים המותווית בפקודה התעבורה [נוסח חדש] ובתקנותיה, מודגשת כאן במיוחד תוך יישום לנסיבות המיוחדות של הנסיעה אחורה, בעת הצורך וכמידתו. עיקרו של דבר, נדרשת כאן נקיטת אמצעים" (ראו **בעניין חדריה**).

67. הפסיקה ציינה כי "נתוני היסוד העיקריים, אשר לאור טיבם יש לגבש את אמצעי הזהירות הדרושים בכל מערכת עובדתית קונקרטית, הם בעיקרם אלו: (1) הזמן ומקום האירוע; (2) סוג הרכב; (3) שאלת שדה הראייה." אוסיף כי כפועל יוצא, למשל משני נתוני היסוד העיקריים הבאים של סוג הרכב ושאלת שדה הראייה, ואוסיף גם את נראות הרכב – רמת המסוכנות בנסיעה באותו זמן ומקום עשויה להיות שונה. כמתואר בהמשך, ניתן להפנות לטיפוסי מצבים של נסיעה לאחור שרמת המסוכנות האפריורית בהם עשויה להיות שונה.

68. לצורך גיבוש אמצעי זהירות הרלבנטיים לנסיעה לאחור, הפסיקה התייחסה גם לנסיבות הנוספות הבאות: א. האם האזור מאוכלס? ב. מה היקף התנועה? ג. מה אופי התנועה וסוג האנשים? ד. מה מבנה הרכב וממדיו? ה. מהם אביזריו של הרכב? אף נאמר **בעניין חדריה**: "ככל שהרכב גדול יותר וארוך יותר, וככל שמבנהו והעדרם של אמצעי עזר לראיה מגדילים את תחומו של השטח המת ומונעים צפייה רציפה ויעילה על הנעשה מסביב, כך גם מושפעת מכך בחירת אמצעי הזהירות, הדרושים כדי לקיים חובותיו של הנהג".

69. אגב **בעניין חדריה** אמר בית המשפט, כי "כל המרבה באמצעי זהירות ויהיה זה אף מעבר לנדרש, הרי הוא משובח" (עמ' 302 לפסק הדין). גם בהמשך, הפסיקה הבהירה לא אחת עד כמה חשובה ההקפדה על מצוות תקנה 45 עקב הצורך בזהירות, לא רק עקב נזקי רכוש, אלא גם מנזקי גוף שהגיעו למרבה הצער עד אבדן חיים. ראו בהקשר זה בשורת פסקי דין מצערים החל מ**עניין חדריה** עצמו (למשל ראו גם ע"פ (מחוזי ב"ש) 13664-06-13 **מדינת ישראל נ' אסולי** (פורסם 22.01.2014), שם הורשע נהג במות אדם שעמד במסלול נסיעה; וראו בערע"פ 4422/11 **טייב נ' מדינת ישראל** (פורסם 17.07.2011).

70. **גם על הנוסע אחורנית** לנקוט אמצעי זהירות מתוך ציפיות להתרשלות. זאת גם במקום בו אינו צריך לתת זכות קדימה, וראו למשל דברי כב' השופט טל ב עפ"ת (מחוזי מרכז) 60830-09-17 **בן טוב נ' מדינת ישראל** פסקה 59 (פורסם 15.05.2018): "בעניין חדירה אמר בית המשפט כי"כל המרבה באמצעי זהירות ויהיה זה אף מעבר לנדרש, הרי הוא משובח" (עמ' 302 לפסק הדין), ואולם למרבה הצער בעניינו, אמצעי זהירות, אשר הינם בגדר המינימום המתחייב בנסיבות העניין, לא ננקטו על ידי המערער, ומשאלו פני הדברים לא ניתן לומר, כי התאונה הייתה בלתי נמנעת. אנו מאמצים קביעת בית משפט קמא לפיה מוטלת חובת זהירות על הנהג הסביר, שנצרך לנסוע לאחור, לצפות הולכי רגל גם אם הם רשלניים ובוחרים לחצות כביש, שלא במעבר חציה" (בקשת רשות ערעור על פסק הדין המחוזי הנ"ל נדחתה ברע"פ 4422/11 **טייב נ' מדינת ישראל** (17.7.2011).

<u>מן הכלל אל הפרט רשלנותו ברורה של הנתבע</u>

<u>כללי - פירוט נוסף לגבי חובת זהירות על הנתבע בביצוען המשולב של הפעולות הקונקרטיות שנקט</u>

71. **כעולה מהמתואר לעיל, הנתבע הפר באופן ברור ובולט את חובת הזהירות, באופן בו יצא מחניית ביתו עם הטנדר לכביש. בין היתר מהסיבות הבאות: א.** הנתבע בחר ביציאה לאחור כשבחירתו נגזרת מאופן הכניסה. **ב.** כשיצא לאחור לא זאת בלבד שלא נקט באמצעי הזהירות המתחייבים כדי למנוע סיכון פגיעה הטרדה או הפרעה, אלא שרשלנותו ברורה נוכח הנסיבות ובראי הפסיקה. **ג.** הנתבע יצא מהחניה הפנימית כאשר מתחילת הנסיעה ועד שלב מתקדם שלה, לא היה לו שדה ראיה פתוח נוכח מבנה החניה. **ד.** לגריעה משדה הראיה, תרם תרומה חשובה מבנה הרכב, שהינו טנדר טויוטה כמתועד בתמונה. זאת הואיל ועד לשלב שבו יצא מן החניה החלק האחורי, הארוך יחסית לקדמי, לא היה לו שדה ראיה פתוח אל מעבר לגבולות פתח היציאה. זאת להבדיל ממצב בו היה יוצא לפנים, שאז רק

עד לשלב יציאת הקבינה היה נגרע שדה הראיה, ובריחוק ממשי יותר מהמכונית שנפגעה, דבר שעשוי היה לאפשר עצירה. **ה.** הנתבע יצא בחוסר זהירות לשכונת מגורים בה מנעד עוברים ושבים, ובו וביום גם עובדים. למרות שהנתבע, שהוא תושב המקום, הכיר את הדרך, הוא לא ביקש להיעזר במכוון בעת שהחל לצאת מהחניה הפנימית. גם לו הפנה כטענתו מבטו לימין בעודו בחניה בתחילת הנסיעה, לא הייתה לו אפשרות מעשית לראות בעצמו את המתרחש בדרך, עקב מבנה הרכב ואופן נסיעתו לאחור. **ז.** הנתבע אף לא ליווה בעצמו את נסיעתו במבטו ובתשומת לבו כנדרש. **ח.** המבט לאחור לשני הצדדים הכרחי כדי לראות את כלי הרכב המתקרבים. זאת, קל וחומר כשהוא מגיח מבעד שער חשמלי הסמוך לכביש צר, ביום שבו מבוצעות עבודות. **ט.** עם זאת, מהראיות שלפני, הסתבר שלו ליווה נסיעתו במבט לאחור ומחדד חושיו, היה רואה את הרכב של התובעת שנפגע בהיותו מול פתח היציאה. לשון אחרת - יציאה איטית, לא כל שכן הדרגתית, צפויה הייתה למנוע תאונה בעת שיצא, בלא תלות במיקום ממנו הגיעה התובעת, וכל זאת עוד בטרם החל להתיישר עם הרכב על הכביש בנסיעה לאחור, ובטרם נסיעה לפנים. **ט.** הנתבע פגע לכאורה עם וו הגרירה. עדות התובעת נתמכת גם בתמונות שהוגשו בהסכמה ביום 3.5.21 (ראו תמונה 7 שניכרת בה פגיעת קימוט פנימה של הדלת).

72. **<u>יודגש: נוכח האבחנות הרלבנטיות למצבי נסיעה לאחור שנותחו בפסיקה לעיל, גם כששני נהגים נוסעים לאחור, לא בהכרח קיימת סימטריה ביניהם, והדבר בולט בסיטואציה לפנינו.</u>**

73. כאמור לעיל, שני הנהגים נסעו לאחור באותו מקום ובאותה שעה, אך אין סימטריה ביניהם, בין היתר, מחמת ארבעה הבדלים בולטים, ששלושה מהם אובייקטיבים ורביעי סובייקטיבי:

א. ההבדל הבולט הראשון שבין הנהגים, נעוץ בהבדל הניכר שבין מאפייני כלי הרכב שונים. הנתבע נהג בטנדר גדול יחסית והתובעת ברכב פרטי קטן. שדה הראיה מתוך הטנדר שמימדיו גדולים יותר, מצומצם בהרבה כנקודת מוצא, מאשר שדה הראיה מתוך הרכב של התובעת, ומכאן חובתו בזהירות מותאמת.

ב. ההבדל הבולט השני שבין הנהגים, נעוץ במאפייני הדרך שמתוכה החל כל צד לנסוע אחורנית. הנתבע, יצא לאחור בטנדר גדול מימדים מאזור שמתוכו שדה ראיה מצומצם בהרבה, עקב מבנה החניה הפנימית והשער.

ג. ההבדל השלישי שבין הנהגים, נעוץ באפשרות הקיימת למשתמשים אחרים בדרך לראות את כלי הרכב הנוסע לאחור. כשהנתבע החל לנסוע לאחור, משמע לצאת מתוך החניה הסמויה מעין, בנסיעה שכרוכה במעבר דרך שער שסמוך לכביש חד סטרי, הוא לא היה גלוי בקלות לעין לנוסע בדרך. כשרכב התובעת נסע לאחור כדי להיכנס לחניה מתוך דרך ראשית, הוא היה מראש גלוי לכל מנעד המשתמשים בדרך הראשית, ומשלב מסוים גם לנתבע עצמו - אילו, כמובן, הסתכל ונהג בזהירות הנדרשת.

ד. ההבדל הבולט הרביעי בין הנהגים, נעוץ במצב דעת הנתבע. ראו בהקשר זה בין היתר את תשובתו בתמליל הקלטה מ-1.9.15, שבו בין היתר נאמר "אני אומר להם שנסעתי ברברס לא שמתי לב ונכנסתי בד". בהמשך אמר: "ואל תילחצי זה כולה אוטו מאה מכוניות שברתי". מצאתי קושי מיוחד בתשובתו לשאלה של ב"כ התובעת לגבי הסיכון שיצר אופן נסיעתו לעוברים ושבים: "ש. אם היה שם ילד ת. אם היה שם ילד אז היה" (ע' 19 ש' 27).

ז(2) אשם מסוים אך מופחת קיים לתובעת שנסעה לאחור בכניסה לחניה שבמקביל לדרך הראשית

74. כאמור שוכנעתי שהתובעת לא נכנסה ברחוב חד סטרי בניגוד לכיוון התנועה, אולם היא נסעה לאחור כדי להיכנס לחניה, ובעת פעולה זאת היה עליה כמובן להתנהל לפי תקנה 45(א) על מבחניה ושלביה השונים, החל ממבחן הצורך, דרך מבחן אמצעי הזהירות שיש לנקוט. וזאת, מתוך מודעות לקיום חניות במתחמי הבתים המצויים מעברו הימני של הכביש, שמאחד מהם יצא הנתבע, ולסיכון ביציאה לא זהירה של רכב מתוכן.

75. גם לגבי התובעת חובת הזהירות אינה מתמצה במה שנקבע בתקנות התעבורה. גם לגביה חל הכלל שלפיו אין בחובת הזהירות החלה על הנתבע היוצא מחניה, להכשיר חוסר תשומת לב שלה כשהיא נוסעת לאחור בדרך, אליה מתקרב אדם היוצא מחניה לאחר פתיחת שער.

התובעת שנסעה בדרך הראשית איתרה חניה, אך יכלה היתה לכאורה להיכנס לחניה זו בנסיעה לפנים, גם אם היה לה קל יותר להחנות בנסיעה לאחור. אופן נסיעתה לאחור חייבה אותה בזהירות נוספת, ולוודא שהיא מפנה מבט גם לעבר הבתים שמעבר לכביש. היא יכלה, לכאורה, אף אם רק מעט לפני התאונה, להבחין ברכב הנתבע, שאינו קטן, כשהוא כבר מבצבץ מהחניה, ואז לצפור ולהעיר את תשומת לבו, או אולי לסטות, ובכך לפחות להפחית מהנזק, גם אם לא למנעו.

<u>ח. הנזק</u>

<u>כללי</u>

76. על התובעת להוכיח לא רק את ההפרה, אלא גם את הנזק ואת הקשר הסיבתי אליו. במקרה שלפני, אין מחלוקת סביב הנזקים. למעלה מהצורך, אציין שראש הנזק העיקרי שהוא הנזק לרכב, נסמך על חוות דעת שמאי מפורטת שנערכה ביום האירוע.

ט. סוף דבר

77. אשר על כן, התביעה מתקבלת בחלקה. מצאתי, גם בשים לב לשיקולי המדיניות הרלבנטיים לנסיבות המיוחדות שלפני, לחייב את הנתבעים יחד ולחוד ב-85 אחוז מנזקי התובעת, שהוכחו כמפורט להלן: א. נזק לפי חוות דעת שמאי בסך של 9,891 ₪. ב. ירידת ערך בסך של 1,257 ₪. ג. שכ"ט שמאי בסך 1,177 ₪. ד. הוצאות תמלול בסך של 220 ₪ לפי חשבונית מיום 2.6.19. ה. החזר אגרה. ו. שכ"ט עו"ד בשיעור 3800 ₪.
78. לפנים מהדין אין צו להוצאות נוספות.
79. **זכות ערעור לבית המשפט המחוזי מרכז לוד.**

ניתן היום, כ' סיוון תשפ"א, 31 מאי 2021, בהעדר הצדדים.

אילן בן-דור, שופט